

Bustic – Krakau

De Katedraal

Totdat de koninklijke residentie in de 17de eeuw naar Warschau werd verplaatst, bestuurden de Poolse hertogen en koningen hun grote rijk vanuit de heuvel Wawel.

- Wawel is zowel het symbool van de kerkelijke als van de wereldlijke machten wordt jaarlijks doormeer dan twee miljoen belangstellenden uit binnen- en buitenland bezocht.
- U bereikt de ingang van het Wawel complex over een pad aan de noordzijde van de heuvel.
- U passeert het monument van Kosciuszko en gaat dan door de Wazapoort uit 1595.
- Direct aan de linkerkant ligt de kathedraal.
- U kunt op Wawel veel bezichtigen, maar in ieder geval mag u het koninklijk slot en de kathedraal niet missen.
- Als u nog even moet wachten nadat u een kaartje heeft gekocht, is dat een goede gelegenheid om langs de muren van de vesting te lopen en te genieten van het uitzicht over de Wisla en de omgeving van Krakau.
- De heuvel werd al in de 8ste eeuw bewoond door de stam der Wislanie.
- In de 10de eeuw werd het één van de hertogelijke residenties en in het jaar 1000 kregen de bisschoppen van Krakau er hun zetels.
- Rond 1020 begon Boleslaw I Chrobry met de bouw van de eerste stenen kathedraal.
- De tweede kathedraal werd gebouwd rond 1100.
- Na een brand werd in 1320 begonnen met de bouw van de huidige gotische kathedraal.
- Onder koning Kazimierz III Wielki vond op de Wawel een grote uitbreiding plaats die het gevolg was van de reorganisatie van de staat en de erkenning van Krakau als hoofdstad.
- De kathedraal werd de slotkerk en de plaats waar koningen werden gekroond en begraven.
- Zoals in veel belangrijke oude gebouwen is ook in deze bisschopskerk de architectuurgeschiedenis af te lezen.
- De kathedraal, die gotisch van vorm is, is in latere periodes steeds meer verfraaid.
- Door de beperkte ruimte op de Wawelheuvel was uitbreiding niet mogelijk.

- De kathedraal heeft daardoor zijn gotische grondvorm behouden, maar is wel omgeven door kapellen uit latere periodes, die allemaal enige aandacht waard zijn vanwege hun rijkdom aan kunstwerken van de meest vooraanstaande kunstenaars.
- De grote deuren van de hoofdingang van de kathedraal dragen het monogram van koning Kazimierz, die de deuren heeft geschonken ter gelegenheid van de wijding van de kerk in 1364.
- De kerk heeft de vorm van een drieschepige basilica met een kooromgang en een krans van 18 kapellen.
- Het transept steekt niet buiten de muren en wordt alleen aangegeven door de hoogte van de muren en het verspringen van de traveeën.
- Aan de rechterzijde van het schip staat de gotische sarcofaag van koning Jagiello.
- Hij is overdekt met een renaissancebaldakijn dat wordt gedragen door acht zuilen.
- Het is een werkstuk van Giovanni Cini uit Siena.
- Het 20ste eeuwse monument links is opgericht voor koning Wladyslaw Waretickýk.
- De tapijten in het schip tonen scènes uit het leven van Jacob.
- Zij werden rond 1750 in Brussel vervaardigd.
- In de viering staat de overwelfde tombe van de heilige bisschop Stanislaw Szczepanski, die in 1630 door Giovanni Trevano werd ontworpen.
- Deze Krakause bisschop werd in 1253 heilig verklaard, waarna zijn stoffelijke resten in het midden van de kathedraal zijn geplaatst.
- Volgens de Griekse traditie werd het graf van de heilige Stanislaw het altaar van het land: Ara Patriae.
- Koningen legden op dit altaar de banieren die zij op de vijand hadden veroverd.
- De grafkist is een werkstuk van de Nederlander Pieter van der Rennen uit 1669.
- Deze kunstenaar was werkzaam in Gdansk.
- De reliëfs met scènes uit het leven van de bisschop werden in Augsburg vervaardigd.
- De renaissancekoorbanken, de preekstoel en het hoogaltaar in het koor zijn vervaardigd rond 1620.
- Rechts, op de plaats waar vroeger de koning plaatsnam staat nu de bisschopszetel, daar tegenover, op de vroegere plaats van de bisschopszetel staat nu het beeld van de oorlogsheld/verzetstrijder kardinaal Adam Sapieha (1951).
- De rondleiding door de kathedraal begint aan de linkerzijde van de kerk.
- De kathedraal wordt vaak druk bezocht en als u zich met de stroom mensen door het ambulatorium probeert heen te persen om de kapellen te bekijken, vergeet u dan niet om ook acht te slaan op de grafmonumenten die tegenover de kapellen zijn opgesteld.

- Het zijn één voor één prachtige kunstwerken, die door de beste kunstenaars uit het land zijn gemaakt.
- De eerste kapel aan de linkerkant is de Drievuldigheidskapel.
- Deze werd, evenals zijn pendant, tegen de kerk aangebouwd.
- De muurschilderingen werden in het begin van deze eeuw aangebracht door Tetmajer.
- Het beeld van Wladyslaw Potocki is vervaardigd door de bekende Deense beeldhouwer Thorwalden.
- Daarna volgt de Czartoryski kapel, die onder de Salomonstoren ligt (met een trap uit de crypte) en de Maciejowski kapel, die rond 1550 door Padovano werd ontworpen.
- De barokke Lipski kapel, gebouwd naar een ontwerp van Placidi, is bekend om zijn mooie lichtinval.
- De grafmonumenten zijn van bisschop Andrzej Lipski (1634) en kardinaal Jan Aleksander Lipski (1734).
- Na de kapel van de familie Skotnicki, met een sentimenteel 19de eeuws monument in Carrara-marmer, volgt die van bisschop Andrzej Zebrzydowski.
- Vervolgens passeert u de ingang naar de sacristie (die tevens de toegang vormt tot de schatkamer en de Zygmunttoren) en de laat-barokke tombe van koningin Jadwiga met haar gotische crucifix dat om zijn wonderdoeningen wordt vereerd.
- Wat verscholen ligt de kapel van bisschop Gamrat, die halverwege de 15de eeuw door Padovano is ontworpen.
- De belangrijkste kapel is de Mariakapel in de hoofdas van de kerk.
- Hij werd in 1331 gewijd en in 1595 door Santi Gucci verbouwd tot de grafkapel van koning Stefan Batory.
- Hier volgde de koning met zijn hofhouding de mis als hij de kathedraal bezocht.
- De emporen werd gebouwd in de 17de eeuw te samen met een gang die de kapel verbond met het kasteel.
- Het kostbaarste voorwerp is het ebbehouten en met zilver versierde ciborium waarin de hostie wordt bewaard.
- De laatbarokke grafmonumenten met allegorische figuren tegenover deze kapel zijn in 1753 ontworpen door Placidi voor de koningen Midral Wisniowiecki en Jan III Sobieski.
- De Tomicki kapel is genoemd naar de bisschop die er in een sarcofaag van Berecci uit 1535 begraven ligt.
- De eerste in de rij kapellen in het zuidelijk deel van het ambulatorium is de Zaluski kapel, met een pittoreske koepel en een rococo interieur uit de tweede helft van de 18de eeuw.
- Deze wordt gevolgd door de kapel van koning Olbracht.

- Hier staat een grafmonument van Fiorentino uit 1502, dat waarschijnlijk het vroegste renaissancekunstwerk van Polen is.
- Tegenover deze kapel staat de sarcofaag van Kazimierz III Wielki.
- Het is een mooie rode tombe onder een baldakijn, versierd met beelden en inscripties.
- Het was het voorbeeld voor de grafmonumenten die in de daaropvolgende eeuwen in Polen werden gebouwd.
- Het graf van Wladyslaw I Lokietek werd gebeeldhouwd in 1333 en is het oudste in de kathedraal.
- De koning is afgebeeld in zijn staatsiekledij op een sarcofaag van 28 rouwenden.
- De Zadzik kapel werd gebouwd in 1650 en toont een nieuw type tombe met een borstbeeld van de overledene.
- Na de Konarski kapel volgt de Zygmunt-kapel, de mooiste en bekendste van de kathedraal, die aan de buitenzijde te herkennen is aan de vergulde koepel.
- De kapel wordt beschouwd als het mooiste renaissancebouwwerk ten noorden van de Alpen.
- Deze kapel werd tussen 1519 en 1533 door de Italiaanse architect Bartolommeo Berecci in opdracht van koning Zygmunt I Stary gebouwd.
- Op de volgens renaissanceprincipes kubusvormige ruimte rust een achthoekige trommel die de koepel draagt.
- De decoratie van de kapel, met triomfbogen, wapens en portretten van de koning als Salomon en Alexander de Grote, eren de koning als ideale monarch: ontzagwekkend voor zijn vijanden, goed voor zijn onderdanen.
- De zandstenen wandbekleding, die versierd is met fraaie plaatmotieven, dieren en groteske gezichten, contrasteert fraai met het rode Hongaarse marmer van de beelden.
- Het beeld van koning Zygmunt I, bovenin de nis rechts, toont hem slapend als verwijzing naar de tijdelijkheid van de dood.
- Het graf werd na de dood van koning Zygmunt II Augustus in 1575 door Santi Gucci tot een dubbelgraf verbouwd.
- De grafplaat van koningin Anna Jagiellonka tegenover de ingang is ook van zijn hand.
- Het zilveren altaar is een 16e-eeuws meesterwerk van zilversmeden in Neurenberg.
- Als de deuren dicht zijn, kunt u de mooie schilderijen van de passiegeschiedenis zien.
- De Waza kapel kwam gereed in 1676, na de dood van de laatste Waza koning, Jan Kazimierz, als mausoleum voor deze dynastie.

- De donkere kleuren, het zwarte marmer en de skeletten op bronzen hekwerk dat in 1673 werd vervaardigd in Gdansk, zijn een verwijzing naar de tijdelijkheid van het aardse leven die kenmerkend is voor de tijd van de strenge Contrareformatie onder de Waza dynastie.
- Na de Szafraniec kapel met schilderijen van Mehoffer volgt de Potocki-kapel met het graf van bisschop Filip Padniewski uit 1575.
- In de vorige eeuw werd deze kapel in neoklassieke stijl gebouwd.
- Uit die tijd stammen ook het Christusbeeld en de portretbustes die zijn vervaardigd door Thorwalden.
- De wanden en het gewelf van de Heilig-Kruiskapel zijn in 1470 in opdracht van koning Kazimierz Jagiellotyczny in Russisch Byzantijnse stijl beschilderd door een kunstenaar uit Pskov.
- Links staat de roodmarmeren sarcofaag van de koning.
- Het is één van de meesterwerken van Wit Stwosz.
- Het classicistische grafmonument van Kajetan Soltyk is een ontwerp van Aigner uit 1789.

Schatkamer.

- De schatkamer van de kathedraal is één van de rijkste kerkelijke schatkamers van Polen.
- Hij is toegankelijk vanuit de sacristie.
- De ruimte zelf is een gotisch gebouw vlak naast de kerk, met een fries en plafondschildering van de Jugendstilschilder Józef Mehoffer.
- Sinds de 11de eeuw worden hier gewaden en kerkelijk vaatwerk verzameld.
- Weliswaar is het één en ander verloren gegaan tijdens de vele oorlogen en plunderingen, maar een bezoek aan de kamer is nog steeds de moeite waard.
- De belangrijkste stukken zijn het 'zwaard van de heilige Maurice', dat koning Boleslaw I Chrobry in het jaar 1000 van keizer Otto III ten geschenke kreeg en een gouden reliekschrijn voor het hoofd van de heilige Stanislaw uit 1504.
- Tot de belangrijkste schilderstukken behoren werken van Hans Dürer en Quinten Matsijs.

Crypte.

- Tussen de tijd van Wladyslaw 1 Lokietek en het einde van de monarchie in 1795, werden vrijwel alle koningen in de crypte van de kathedraal bijgezet.
- Het oudste deel is gewijd aan de heilige Leonard.
- Deze crypte is een overblijfsel van de tweede kathedraal, die werd gebouwd rond 1100.
- Tijdens restauratiewerkzaamheden in 1869 viel plotseling de tombe van koning Kazimierz III Wielki uiteen, waardoor zijn botten, kroon en scepter tevoorschijn kwamen.

- De schilder Jan Matejko werd erbij geroepen om tekeningen van de vondst te maken en onder groot ceremonieel werd de koning voor de tweede maal begraven.
- In de tijd van de delingen werden in de crypte de nationale helden bijgezet.
- In 1817 werd prins Józef Poniatowski hier begraven en Tadeusz Kosciuszko vond er in 1818 een laatste rustplaats.
- Ook de graven van de beroemde dichters Adam Mickiewicz (1890) en Juliusz Slowacki (1927) zijn hier te vinden en in 1935 werd ook maarschalk Józef Pilsudski in de crypte bijgezet.
- Er is nog steeds een plaats vrijgehouden voor generaal Sikorski, maar die heeft er de voorkeur aan gegeven tussen zijn soldaten begraven te worden.

Torens.

- De kathedraal heeft drie torens.
- Het zijn de hoogste torens van de stad en volgens de traditie mogen er geen hogere torens worden gebouwd.
- De 'Zygmunttoren' staat naast de schatkamer in de noordoosthoek van de kerk.
- U bereikt hem via de sacristie.
- De toren herbergt de grootste klok van heel Polen.
- Hij zou zijn gegoten uit het brons van veertig buitgemaakte Turkse kanonnen.
- Het gevaarte heeft een doorsnee van 2,4 meter en weegt maar liefst zes ton.
- De klok wordt geluid op paaszondag en tijdens de belangrijkste kerkelijke gebeurtenissen en staatsaangelegenheden.
- Hij is dan in de gehele stad te horen.
- Het onderste (romaanse) deel van de 'Toren van de zilveren klokken' dankt zijn naam aan het feit dat de bronzen klokken een hoog gehalte aan zilver bevatten.
- De 'Salomonstoren' werd gebouwd in het derde kwart van de 14de eeuw.
- Hij is versierd met beelden van de heiligen Kazimierz, Wencelas, Stanislaw en Adalbert.

Kathedraalmuseum.

- Dit museum is gehuisvest in een gotisch gebouw tegenover de ingang van de kathedraal.
- Het toont een serie objecten die afkomstig zijn uit de schatkamer, de bibliotheek en de archieven.
- Het museum heeft een grote collectie voorwerpen die verband houden met de cultus van de heilige Stanislaw.
- Verder ziet u er replica's van de koninklijke begrafenis insignia, waarvan de originelen zich nog steeds in de graven bevinden.

- Een aparte ruimte is gewijd aan documenten en objecten die betrekking hebben op paus Johannes Paulus II.

